

KÜRESEL GÖÇÜN EN ÖNEMLİ NEDENLERİNDEN BİRİ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Uluslararası Göç Örgütü'nün (International Organization for Migration/IOM) 2020 Mart ayı ile 2021 Aralık ayı arası dönemi kapsayan küresel göç hareketleriyle ilgili araştırmasını içeren Dünya Göç Raporu 2022 (World Migration Report 2022[1]) yayımlandı.

IOM'nin bu raporu, başta Kovid-19'un dünyada göç ve nüfus hareketlerini ne kadar etkilediği sorusuna cevap bulunması yanında, iklim değişikliği ile göç ve göçmen kaynaklı konuların ele alınması açısından önem taşıyor. Rapor, Kovid-19'un son iki yılda küresel boyutta insan hareketlerini kısıtlamış olmasına ve çok sayıda insan hayatının kaybedilmesine yol açmasına rağmen, yaşanan siyasi ve ekonomik belirsizliklerle birlikte iklim değişikliği ve doğal afetlerin milyonlarca insanın yer değiştirmesine neden olduğunu veriler ile ortaya koyuyor. Kovid-19 salgınına bağlı kısıtlamalar, göç esaslı hareketlilik başta olmak üzere küresel boyutta her türlü nüfus hareketini azalttı. Raporda, Dünya Bankasının 2021 Yılı Raporu verilerine atıfta bulunularak, Kovid-19 süresince göçmenlerin gönderdikleri havalelerin tutarında beklenenin aksine önemli bir değişiklik olmadığı belirtildi. 2019 yılında kayıtlara giren göçmen havalelerinin tutarı 719 milyar ABD doları civarındayken, bu oran 2020 yılında sadece %2,4'lük bir azalma ile 702 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşti. Göçmen havalelerinde beklenenden daha az bir gerileme kaydedilmesi daha önce kayıt dışı gönderilen havalelerinin, Kovid-19 kısıtlama tedbirlerine bağlı olarak kayıtlı ortamda elektronik havale işlemleri ile yapılmasına bağlandı.

Bölgesel göç hareketleri

Afrika kıtasında, Sahra Altı ülkelerden Avrupa ülkelerine yasa dışı yollardan geçişte Kuzey Afrika ülkeleri önemli bir geçiş güzergâhı olma özelliğini korumaya devam etti. Orta Akdeniz yolu olarak tanımlanan Libya ve Tunus üzerinden İtalya'ya, Batı Avrupa Yolu olarak tanımlanan Fas ve Cezayir üzerinden ise İspanya'ya geçişler Kovid 19 kısıtlama tedbirlerine karşın %89 oranında arttı. Her iki güzergâhta da 2020 yılında 1.500'den fazla kişinin boğulma veya denizde kaybolmaya bağlı olarak hayatını kaybettiği kayıtlara girdi.

Asya'da yaşanan doğal afetlerin iklim değişikliğine bağlı göç hareketlerini keskin bir şekilde arttıracakı öngörülüyor. Bölge ülkeleri yanında Suriye'de iç çatışmaların başladığı dönemde yaşanmaya başlayan kuraklık tehlikesi yaşamı ağırlaştıran önemli etkenler arasında gösterildi. Küresel Isınma ve Göç Sadece 2008-2020 döneminde kuraklık ve çölleşme kaynaklı kitlesel göç hareketine katılanların sayısı 3,5 milyon olarak kayıtlara geçti. Bu rakamın 2,4 milyonunu kuraklık kaynaklı, 1,1 milyonunu ise çölleşme kaynaklı kitlesel göç hareketleri oluşturdu. Bununla birlikte, küçük boyuttaki küresel göç hareketlerinin ise rakamsal olarak çok daha büyük olduğuna dikkat çekildi. Küresel göçe örnek olarak, Moğolistan'da aşırı sıcak geçen yaz mevsimi ve ardından gelen sert kış koşulları nedeniyle hayvancılığa uygun bitki örtüsündeki azalma ve buna bağlı olarak kırsal kesimde yaşayan yüzbinlerce kişinin başkent Ulanbatur

ve büyük merkezlere göç etmesi gösterildi. Diğer yandan, 2019 yılında Somali’de ülke içinde göç eden 700.000 kişinin %67’sinin kuraklığa bağlı olarak göç ettiği tespit edildi. Dünya Bankası’nın 2018 tarihli “İklim Göçüne Hazırlanmak” (Preparing for Internal Climate Migration) adlı raporunda 2050 yılına kadar iklim değişikliğine bağlı olarak Yukarı Sahra Afrika bölgesi, Güney Asya ve Latin Amerika bölgesinde 143 milyon kişinin göç edeceği öngörüldü. Ayrıca küresel ısınmanın aynı zamanda Avrupa ülkelerine yönelik sığınma taleplerini de artıracığı vurgulandı. Araştırmalar, uygun tedbirlerin alınmaması halinde, sadece iklim değişikliğine maruz kalan yerlerde yaşayanların değil, diğer bölgelerde yaşayanların da göç eğiliminde olduğunu ortaya koydu. Bu çerçevede, araştırmacılar iklim değişikliğine maruz kalanlar ile diğer bölgelerde yaşayanların da göç hareketlerine katılmaması için uygun tedbirlerin alınmasına dikkat çekiyor. Politik, ekonomik ve sosyal etkenlerden kaynaklanan nüfus hareketleri bir ülkenin kırılganlığını artırıyor. Nitekim çatışma ortamı ve kuraklık nedeniyle Suriye’de kitlelerin şehir merkezlerine göç etmesi; nüfus hareketlerine yönelik uygun tedbirlerin alınmaması buna örnek olarak gösteriliyor. Sosyal karışıklıklar ile göç arasında etkileşim incelenirken iklim değişikliği faktörünün de göz ardı edilmemesi gerekiyor

BM Güvenli, Düzenli ve Kayıtlı Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi

BM tarafından 2018 yılında kabul edilen “Güvenli, Düzenli ve Kayıtlı Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi” (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration) eylem planı, iklim değişikliği ile göç hareketleri konusunda bir kılavuz görevini yerine getirmeyi amaçlıyor. Belge özellikle de bir ülkede iklim değişikliğinden dolayı kırsal kesimden şehir merkezlerine yönelik göç hareketlerini yönetirken ilgili kurum ve bakanlıklar ile politika yapıcılara yol gösterici olarak yardımcı olma amacını taşıyor. İklim değişikliğinden kaynaklanan göç hareketini yönetmek üzere geliştirilen politik tedbirler arasında, göç bölgesine tekrar dönmesi mümkün olmayan kişilere insani gerekçeler ile vize verilmesi, kişilerin çok uzak şehirlere değil de kendilerine en yakın yerleşim yerine yönlendirilmeleri veya göçmenlere daha ılımlı yaklaşan merkezlerin tercih edilmesi önerileri yer alıyor. Diğer bir değerlendirmede ise ülke içi nüfus hareketi yönetiminin bir ölçüde mümkün olmakla birlikte, özellikle sınır aşan göç hareketlerinin kültürel, politik ve istihdam boyutu gibi geniş kapsamlı boyutları bulunmasının küresel boyuttaki göç hareketlerinin yönetimini zorlaştırdığına dikkat çekiliyor. Ayrıca, iklim değişikliğine maruz kalmış göçmen kitlelerinin insani gerekçeler ile yerleştirilmesine yönelik politikaların daha fazla yeni göçmen kabul etmek istemeyen toplumlarda huzursuzluklara yol açabileceği vurgulanıyor. Hali hazırda yavaş bir gelişme gösteren iklim değişikliğinin gelecekte daha da hızlanacağı ve bu nedenle, mevcut durumun yönetilmesinin, tedbirler alınmaz ise, her geçen gün daha da zorlaşacağı genel olarak kabul ediliyor.

Kaynak. ÇSGB Dış İlişkiler, sayı 62, Aralık 2022-Bilgilendirme amaçlıdır.